

Program pre Európu: návrhy občianskej spoločnosti

Európsky hospodársky a sociálny výbor

Príhovor predsedu

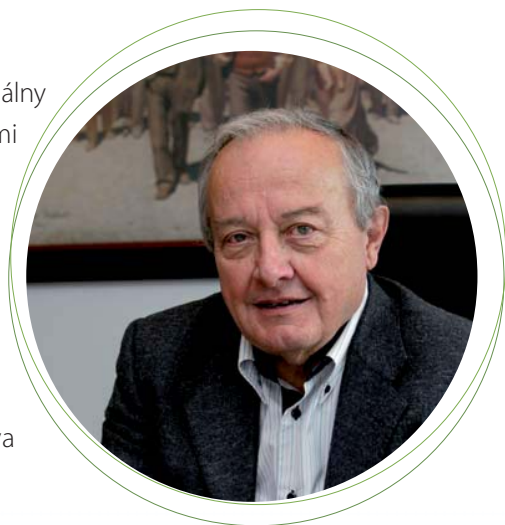
Prvýkrát od svojho vzniku Európsky hospodársky a sociálny výbor prijíma dokument, v ktorom časovo veľmi vhodne a pritom podrobne vyjadruje svoj celkový postoj k prebiehajúcej politickej diskusii ako aj ku konkrétnym páčivým problémom Európy. Tento dokument nesie názov: *Program pre Európu: návrhy občianskej spoločnosti*.

Program umožní výboru zaujať postoj k dvom hlavným otázkam, a to k potrebe obnovy hospodárstva a sociálnej sféry ako aj k európskym voľbám.

Prostredníctvom tohto programu výbor vyzýva inštitúcie Spoločenstva, členské štáty, politické a spoločenské sily, a tým i občanov Európskej únie, aby sa európske voľby zamerali skutočne na európske témy, a neboli vyjadrením len vnútroštátnych záujmov členských štátov. To je obzvlášť dôležité v okamihu, keď vo všetkých členských štátoch prebiehajú diskusie o oživení hospodárstva a finančnej sféry. Tieto diskusie si zasluhujú odpovede na európskej úrovni a spoločný postup.

Výbor vo svojom dokumente *Program pre Európu: návrhy občianskej spoločnosti* navrhuje súbor opatrení a činností, ktoré Európa musí podniknúť, aby prispela k trvalo udržateľnej obnove hospodárstva a sociálnej sféry zameranej na pokrok. Výbor si stanovuje za cieľ podporovať završenie procesu európskej integrácie, prispievať k upevneniu demokracie v Európskej únii a reagovať na potreby občanov.

K týmto potrebám patrí aj hľadanie samotnej podstaty európskej integrácie, jej hlbokého zmyslu, ktorý prekračuje hranice trhov a inštitúcií a podporuje kvalitatívny rozvoj našej spoločnosti.

Mario Sepi, predseda EHSV

V Bruseli 24. marca 2009

Úvod

Program pre Európu: návrhy občianskej spoločnosti má tri hlavné ciele: prognostický, politický a inštitucionálny.

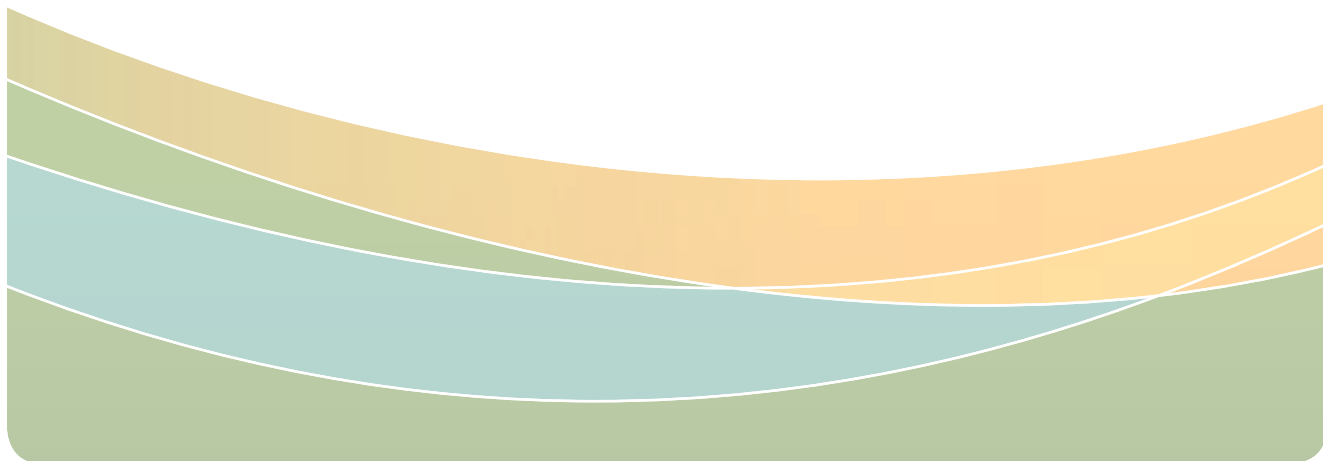
Prognostický cieľ vyjadruje ducha výboru: tento program je zasadený do globálneho rámca, ktorý odráža celkovú činnosť výboru a ukazuje, ako si jeho členovia, zastupujúci organizácie občianskej spoločnosti v Európskej únii, predstavujú cestu, ktorou sa musí Európa uberať, aby vo svete, ktorým otriasa kríza, vybudovala trvalo udržateľnú budúcnosť.

Politickým cieľom výboru je predložiť ostatným inštitúciám, predovšetkým Európskemu parlamentu, Komisii a Rade, akýsi manifest občianskej spoločnosti, ktorý by ich mal podporiť v snahách o dosiahnutie spoločných cieľov Európskej únie.

Posledným, inštitucionálnym cieľom je presadiť myšlienky Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru v diskusii o výzvach, s ktorými bude Európa zápoliť v nasledujúcich rokoch, a navrhnúť európskym inštitúciám konkrétne opatrenia.

Tieto tri ciele spája hlavná spoločná myšlienka, ktorá je samotnou podstatou výboru: snaha vytvoriť inkluzívny a solidárny európsky model, ktorý musí viesť k lepšej koordinácii hospodárskych a politických pravidiel na základe stratégií v oblasti spolupráce a integrácie.

Kríza, ktorá sa z finančných trhov rozšírila na hospodárstvo celého sveta, stavia našu spoločnosť pred stále nové otázky a zároveň vyostruje už existujúce problémy a otázky ako je chudoba, sociálna rovnováha, životaschopnosť a inovatívnosť podnikov, prírodné zdroje, zdroje energie, migrácia.

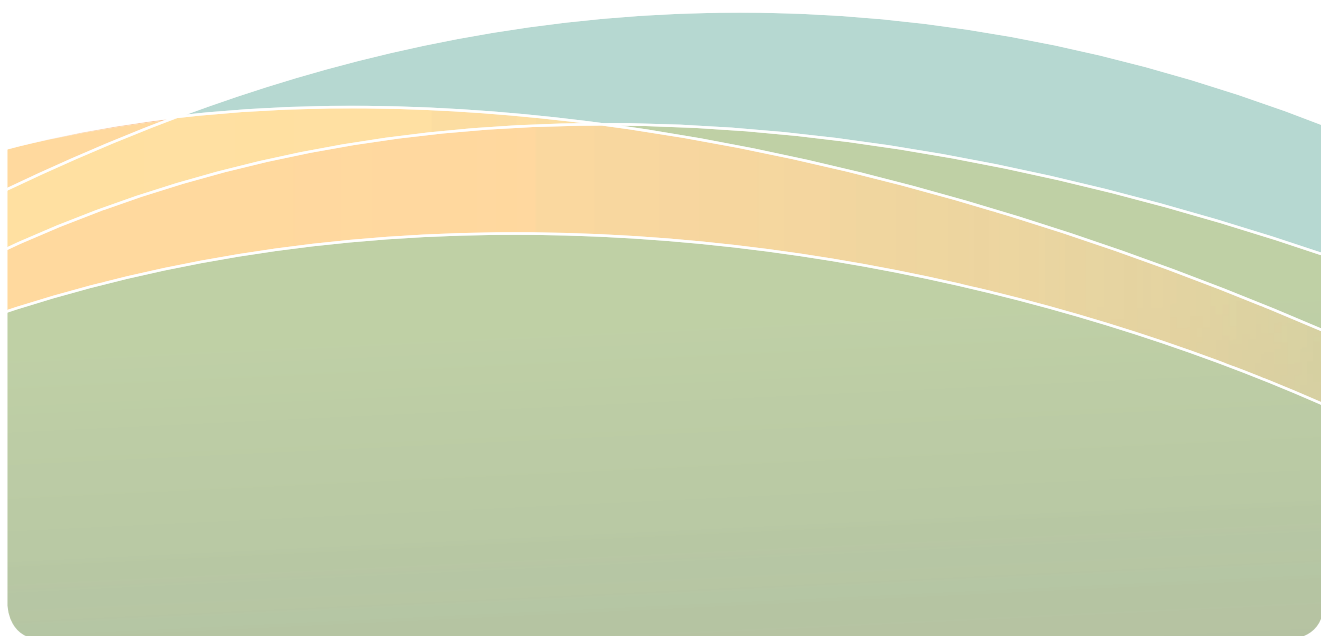
V tomto kontexte doposiaľ nevídaných zmien občianska spoločnosť a občania očakávajú konkrétne odpovede od európskych inštitúcií, keďže práve ony nesú zodpovednosť za opatrenia, ktoré sú rozhodujúce pre budúcnosť Európy.

Európska únia môže byť hrdá na to, že sa stala prvou obhajkyňou modelu dlhodobého rozvoja. Európsky hospodársky a sociálny výbor žiada inštitúcie o dôraznú reakciu, aby Európa mohla túto úlohu dôstojne plniť.

Teraz, keď v európskych inštitúciách zaujmú miesto noví predstavitelia a členovia, ktorí budú musieť postupovať v tomto smere, je nesmierne dôležité, aby bola vypočítaná občianska spoločnosť zložená z „dynamických síl“, ktoré sú v priamom kontakte s hospodárskou a sociálnou realitou našej spoločnosti.

Návrhy výboru sa týkajú štyroch hlavných tém: obnovy hospodárstva, základných práv a európskeho sociálneho modelu, trvalo udržateľného rozvoja a riadenia.

Tieto témy sú podrobnejšie rozvinuté v 22 tematických textoch, zameraných na konkrétne otázky, ktoré boli zvolené za hlavné témy diskusie. Na príprave týchto dokumentov sa aktívne podieľali jednotlivé zložky výboru: hlavnú časť práce vykonali skupiny ad hoc, ktoré zozbierali najdôležitejšie politické odporúčania obsiahnuté v stanoviskách výboru, v snahe zhrnúť názory členov, všetkých troch skupín a odborných sekcií, ktoré pôsobia v rámci Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru.

1 Hospodárska obnova v krátkodobom a strednodobom horizonte

2 Revidovaná Lisabonská stratégia po roku 2010

3 Zdravá priemyselná základňa pre európske hospodárstvo

4 Malé a stredné podniky: hnací motor rastu a zamestnanosti

5 Výskum a vývoj: podpora konkurencieschopnosti

6 Finančný systém na posilnenie sociálneho trhového hospodárstva v Európe

7 Kohézna politika: prínos k reálnemu hospodárstvu

8 Za nový európsky akčný program v sociálnej oblasti

9 Obnoviť európsky sociálny program

10 Boj proti sociálnemu vylúčeniu

11 Podporiť opatrenia na integráciu štátnych príslušníkov tretích krajín

12 Dodržiavanie základných práv

Obnova vďaka trvalo udržateľnému rozvoju

Trvalo udržateľné hospodárenie
s prírodným bohatstvom

Zavádzanie prísnych opatrení v oblasti
klimatických zmien

Urobiť z energetickej bezpečnosti skutočný
spoločný cieľ

Využiť potenciál energetickej účinnosti

Nové riadenie medzinárodných organizácií

Presadzovať hospodárske, sociálne a kultúrne
práva vo svete

Medzinárodná propagácia európskeho modelu

Svetový potravinový problém a európska
rozvojová politika

Participatívna demokracia a občianske iniciatívy
v Európskej únii

Trvalo udržateľný rozvoj

Riadenie

Hospodárska obnova v krátkodobom a strednodobom horizonte

Európu hlboko zasiahla svetová hospodárska kríza. Na upevnenie dôvery spotrebiteľov a investorov je potrebné urýchlene a cielene konať. Znovu sa musíme zamerať na dlhodobé ciele a hodnoty.

V Európe hrozí prehlbovanie rozdielov. Občanom, a najmä tým najzraniteľnejším, treba prijať „novej sociálnej dohody“ jasne ukázať, že rozhodujúci politickí činitelia na nich nezabúdajú.

Hospodárske riadenie si vyžaduje väčšiu harmonizáciu a lepší súlad. Výbor vyzýva všetky zúčastnené strany, najmä členské krajiny a Komisiu, aby bezodkladne začali koordinovať a realizovať potrebné opatrenia na obnovu, pričom by mali zohľadniť tieto odporúčania:

1. Je nevyhnutné viac investovať do inovácie, infraštruktúry, výskumu a vzdelávania, aby hospodárstvo vyšlo z recesie posilnené. Treba klásť dôraz na úsporu energie a projekty šetrné k životnému prostrediu, a tak urýchliť prechod k ekologickému hospodárstvu s čo najnižšími emisiami CO₂. Podpora podnikateľského sektoru by mala zabezpečiť najmä malým a stredným podnikom jednoduchší prístup k financovaniu, avšak iba ak budú mať zavedené vhodné štruktúry riadenia. Podmienky stanovené v Pakte stability a rastu by nemali byť prekážkou pre investície zamerané na potenciál budúceho rastu.
2. Je potrebné posilniť daňovú základňu v členských krajinách, a to napríklad tým, že sa zrušia daňové raje, ukončí súťaž v znižovaní daní a prijímú opatrenia na zabránenie daňovým únikom a podvodom. Treba žiadať príspevky od tých, ktorí zarobili na nedostatku vhodnej regulácie finančných trhov.
3. Politika trhu práce musí podporovať inteligentnú reštrukturalizáciu hospodárstva. Namiesto prepúšťania zamestnancov ich treba udržať a školiť. Bude to výhodnejšie pre všetky zúčastnené strany. Podpora pre nezamestnaných by mala byť podmienená získaním nových zručností a rekvalifikáciou. Najvyššou prioritou v čase krízy by mala byť integrácia mladých ľudí na trhu práce.
4. Pre ľudí s nízkymi príjmami treba stanoviť osobitné riešenia. Dopyt tejto skupiny by mohla stimulovať cieleňá priama podpora, ako dočasné zvýšenie príspevkov v nezamestnanosti, či účelovo viazané prevody vo všeobecnom záujme, napr. vzdelávacie šeky alebo ekologické šeky. Ekologické šeky by sa mohli využiť pri nákupe tovarov s nízkou spotrebou energie, solárnych panelov alebo časových lístkov na verejnú dopravu.
5. Sociálni partneri musia počas rokovaní o odmeňovaní sledovať strednodobé ciele a podmieniť rast miezd rastom produktivity. Na prekonanie krízy a zmiernenie

hospodárskych a sociálnych dôsledkov pre obyčajných občanov je nevyhnutné posilniť sociálny dialóg.

6. Spoločným európskym projektom treba prikladať oveľa väčší význam. Tieto projekty by vďaka väčšej flexibilitě medzi rozpočtovými položkami mohli byť čiastočne financované z nevyužitých prostriedkov rozpočtu Európskej únie. Pridelovanie prostriedkov z fondov EÚ (napr. štrukturálnych fondov) by v záujme zrýchlenia vplyvu investícií malo byť založené na pružnom a pragmatickom prístupe.
7. Mala by sa rozpracovať myšlienka vydať európske dlhopisy prostredníctvom európskeho verejného fondu.
8. EÚ by mala byť solidárna s tými európskymi krajinami, ktoré čelia ťažkostiam s platobnou bilanciou, najmä s novými členskými štátmi.
9. Je potrebná trvalá a celosvetovo koordinovaná reorganizácia finančných trhov, ktorá by bola podporená vhodnými stimulmi a viedla by k rozvoju spoľahlivých finančných produktov podporujúcich reálne hospodárstvo. ■

Revidovaná Lisabonská stratégia po roku 2010

Európu vážne zasiahla finančná a hospodárska kríza. Táto situácia je pre Európsku úniu a pre Lisabonskú stratégiu skúškou.

Lisabonská stratégia so svojimi tromi vzájomne prepojenými piliermi – rast a konkurencieschopnosť, trvalo udržateľný rozvoj a sociálne začlenenie a zamestnanosť – je navrhnutá s cieľom reagovať na výzvy globalizovaného sveta. Je zastrešujúcim projektom všetkých, so všetkými a pre všetkých.

Práve teraz, počas prebiehajúceho obdobia do roku 2010, je potrebné pripraviť túto revidovanú stratégiu. Členské štáty si musia na vnútroštátnej úrovni jasne osvojiť Lisabonskú agendu a na európskej úrovni je potrebné posilniť koordinačný mechanizmus. Existujúce priority zostávajú v platnosti, avšak osobitné úsilie sa musí venovať zlepšovaniu v oblasti správy, čo znamená zapojiť čo najväčší počet zainteresovaných strán a rozvinúť vonkajší rozmer stratégie na základe prístupu spolupráce a udržateľnosti.

V kontexte hlbokej hospodárskej krízy výbor navrhuje na prepracovanie Lisabonskej stratégie po roku 2010 niekoľko politických opatrení:

1. Vypracovať návrh Komisie na *Revidovanú európsku stratégiu pre rast a zamestnanosť (2010 – 2015)*, ktorým by obnovila existujúce prioritné oblasti, pripojila vonkajší rozmer, zdôraznila potrebu orientovať

Lisabonskú stratégiu na budúcnosť pri súčasnom poklese hospodárstva, zlepšila riadenie na všetkých úrovniach a stanovila presvedčivú komunikačnú stratégiu voči európskej verejnosti.

2. Účinnejšie koordinovať v Rade politické opatrenia prijímané na úrovni jednotlivých štátov prostredníctvom odporúčaní pre jednotlivé krajiny, vrátane harmonogramu ich vykonávania; poskytnúť každému členskému štátu jednoducho prístupnú databázu s informáciami o uskutočňovaní týchto odporúčaní, o omeškaniach súvisiacich s nedostatkami v harmonograme a implementácii; identifikovať v neharmonizovanej oblasti politiky tie oblasti, v ktorých nedostatok koordinácie medzi členskými štátmi vedie alebo môže viesť k negatívnym vedľajším politickým účinkom a/alebo k nesprávnemu rozdeľovaniu zdrojov a pokúsiť sa vypočítať odhad týchto „nákladov na neintegráciu“ (*cost of non-Europe*).
3. Otvorene vyhodnotiť v Rade návrhy Európskej komisie jednotlivým členským štátom, vypracovať konkrétne závery pre tvorbu vnútroštátnych politických opatrení a zaručiť účinnejšiu makroekonomickú koordináciu medzi členskými štátmi.
4. Vytvoriť súpis európskych projektov, ktoré by zlepšili hospodárstvo na strane ponuky

s osobitným dôrazom na malé a stredné podniky, podporili európsku integráciu a/alebo prispeli k cieľom Zmluvy.

5. Zabezpečiť, že interné politiky EÚ sa budú zavádzať z hľadiska svetových výziev a aby boli európske strategické ciele pevne zakotvené vo svetovom prístupe ku globalizácii, napr.:

- podporením konkrétnych dohôd o medzinárodných predpisoch v oblasti práce, životného prostredia, duševného vlastníctva atď.;
- vytvorením globálneho prístupu k rozvojovým krajinám;

– presadzovaním európskeho sociálneho modelu vo svete;

6. Prijatť uznesenie Rady, ktoré by zaručilo zapojenie organizovanej občianskej spoločnosti do revidovanej európskej stratégie, čím by sa zabezpečila jej výraznejšia úloha v procese jej prípravy až po jej implementáciu tak na národnej a európskej úrovni, ako aj vo svete.
7. Účinnnejšie využívať sieť kontaktov Európskeho parlamentu a národných parlamentov s cieľom vyvinúť tlak na vlády, aby prijali opatrenia, ktoré sa uplatňujú tak na európskej ako aj národnej úrovni. ■

Zdravá priemyselná základňa pre európske hospodárstvo

Priemyselná politika zastáva popredné miesto v európskej agende a malo by to tak byť aj naďalej. Jej cieľom je zaručiť otvorené trhy a zároveň zabrániť intervencii zo strany štátu, ktorá by narušila hospodársku súťaž. Počas prebiehajúcej krízy, ktorá by mohla vyvolať vlnu protekcionizmu, je to veľmi dôležité.

Ešte nikdy nebola zdravá priemyselná základňa taká dôležitá, ako v súčasnom období hospodárskej krízy. Pri rozruchu okolo finančných špekulácií sa ukáže skutočná hodnota priemyslu pre *reálne hospodárstvo*. Priemysel a obchodné služby sú kľúčom k prosperite, pretože vytvárajú skutočné hodnoty a perspektívu vzniku nových pracovných miest. Bez ohľadu na to je však priemysel veľmi vážne zasiahnutý následkami tejto krízy a Európa na ňu musí reagovať koordinovane.

Nesmieme dovoliť, aby súčasná krízová situácia spôsobila, že Európa stratí zo zreteľa dlhodobé výzvy, ktorým čelia jej priemyselné odvetvia: narastajúcu, niekedy neférovú hospodársku súťaž vyplývajúcu z globalizovaného trhu, nesúlad medzi schopnosťami a potrebami, a to najmä v odvetví strojárstva, nedostatok podnikavosti, nadmernú administratívnu záťaž, ohrozenie bezpečnosti dodávok surovín a zdrojov energie, potrebu nájsť primerané a medzinárodne vyvážené odpovede na klimatické zmeny, ktoré by neohrozili konkurencieschopnosť, atď.

V tejto súvislosti výbor podporuje rovnováhu medzi udržaním konkurenčného postavenia priemyslu EÚ, potrebou sociálne prijateľnej zmeny a udržateľnosťou a odporúča prijať tieto opatrenia:

1. Uplatňovať priemyselnú politiku zameranú na zachovanie vnútorného trhu a zlepšovanie konkurencieschopnosti prostredníctvom integrovaného prístupu spájajúceho horizontálne opatrenia a špecifické opatrenia pre daný sektor, ako aj lepšiu tvorbu a uplatňovanie predpisov.
2. Venovať mimoriadnu pozornosť malým a stredným podnikom a spoločnostiam, ktoré tvoria počiatkové a prostredné články hodnotových reťazcov.
3. Podporovať obchodné služby, ktoré sú na úrovni EÚ často prehliadané, ako prostriedky na zlepšenie priemyselnej výkonnosti a dosiahnutie konkurenčných výhod na svetových trhoch.
4. Podporovať inováciu prostredníctvom financovania z prostriedkov EÚ a prostredníctvom prijatia a presadzovania vhodnej legislatívy v oblasti duševného vlastníctva. Bezodkladne by mal byť schválený patent Spoločenstva.
5. Podporovať priemyselnú politiku, ktorá berie ohľad na ciele trvalo udržateľného rozvoja a podporuje eko-priemysel. Politika ochrany životného prostredia by nemala

narúšať rovnováhu medzi tromi piliermi udržateľnosti a potrebou zachovať konkurenčné postavenie priemyslu EÚ.

6. Zaručiť rovnaké konkurenčné podmienky pre európsky priemysel na svetových trhoch, najmä prostredníctvom podpory sociálnych a environmentálnych noriem v obchodných dohodách.
7. Vytvárať vhodné podmienky na realizovanie európskych strategických priemyselných projektov.
8. Stimulovať podnikavosť a posilniť ľudský kapitál a dohliadať, aby bolo európske odborné vzdelávanie založené na potrebách priemyslu a vzbudzovalo záujem kvalifikovaných a mladých ľudí, najmä o odvetvia strojárstva a technológií.
9. Zabezpečiť dodávky energie a surovín prostredníctvom zavedenia transparentnosti trhu a cien.
10. Podporovať vytvorenie „sociálne a hospodársky zodpovedných regiónov“, ktoré by zaistili koordinované využitie zdrojov prostredníctvom všetkých veľkých priemyselných iniciatív v danej homogénnej oblasti. ■

Malé a stredné podniky: hnací motor rastu a zamestnanosti

4

Malé a stredné podniky sú jadrom európskeho hospodárstva a jeho sociálneho modelu. Je nevyhnutné ich podporovať, ak chceme rozvíjať potenciál rastu a tvorby pracovných miest, ktorým disponuje 23 miliónov malých a stredných podnikov pôsobiacich v Európskej únii.

V období hospodárskej krízy sú malé a stredné podniky a samostatne zárobkovo činné osoby obzvlášť zraniteľné a často čelia finančným ťažkostiam, ktoré sa im môžu stať osudnými.

Avšak aj napriek tomu sú to práve malé a stredné podniky, ktoré majú najväčší potenciál obnovy a dokážu hospodárske ťažkosti premeniť na podnikateľské príležitosti, včas sa prispôbiť a prijať nové postupy. To ich robí hlavným zdrojom rastu a rozvoja.

Výbor je preto pevne presvedčený, že Rada, Parlament a Komisia by mali vynaložiť ďalšie úsilie na podporu malých a stredných podnikov a posilnenie podnikateľského ducha v období obnovy, a to prostredníctvom týchto opatrení:

1. Komisia by mala bezodkladne vypracovať plán s jasným časovým harmonogramom implementácie konkrétnych iniciatív uvedených v dokumente Small Business Act.
2. Útvary Komisie by mali lepšie koordinovať svoju činnosť, aby pomáhali malým a stredným podnikom, okrem iného podnecovaním europeizácie podnikov.
3. Formálny záväzok odstraňovať administratívne prekážky je potrebné premeniť na konkrétne opatrenia, napr. zriaďovanie jedného kontaktného miesta.
4. Mali by sa ihneď vytvoriť a zaviesť európske nástroje, ktoré by podporili kapitalizáciu, vytváranie sietí, investície a celoživotné vzdelávanie v malých a stredných podnikoch a medzi samostatne zárobkovo činnými osobami.
5. Je nevyhnutné vytvoriť koherentný rámec pre malé a stredné podniky, v rámci ktorého by ako základné prvky európskeho hospodárstva boli stredobodom politik Spoločenstva.
6. Treba zlepšiť podnikateľské prostredie pre spoločnosti, ktoré sú článkami na začiatku alebo uprostred dodávateľského reťazca.
7. Je nutné vyvinúť viac úsilia na zlepšenie podmienok pre malé a stredné podniky a spoločnosti pôsobiace na začiatku alebo uprostred dodávateľského reťazca v siedmom rámcovom programe pre výskum

»»

a vývoj, v programoch pre výskum, technologický rozvoj a inováciu a v programe Eurostars.

8. Malé a stredné podniky, ako aj podniky pôsobiace na začiatku a uprostred dodávateľského reťazca, musia mať lepší prístup k financovaniu. V tejto súvislosti treba posilniť európsky referenčný systém mikroúverov pre malé a stredné podniky, a to:

- vytvorením súboru dohôd medzi európskym fondom pre mikroúvery a jednotlivými inštitúciami poskytujúcimi tento typ úverov,
- vytvorením ratingového systému Európskej únie,
- poskytovaním odbornej prípravy pre zainteresované strany v oblasti mikroúverov a žiadateľom o takéto úvery. ■

Výskum a vývoj: podpora konkurencieschopnosti

Výskum, technologický rozvoj a inovácia (VTRI) sú hlavnou hnacou silou európskej konkurencieschopnosti a pomáhajú Európe udržať si postavenie svetového lídra.

Konkurencieschopnosť presahuje HDP jednotlivých štátov, ktorý je tradičným ukazovateľom, pretože zahŕňa sociálnu, hospodársku a environmentálnu udržateľnosť ako ústredný prvok hospodárskej výkonnosti.

Udržateľnosť nie je cieľom, ale nepretržitým procesom, ktorý má zabezpečiť, aby si Európa aj naďalej udržala konkurencieschopnosť, a to prostredníctvom aktívneho zapojenia sa do činností VTRI so zameraním na tri kľúčové dimenzie: ľudí, zisk a planétu (*People, Profit, Planet*).

V snahe posilniť príspevok výskumu a rozvoja k trvalo udržateľnej konkurencieschopnosti Európy adresuje výbor európskym inštitúciám nasledujúce odporúčania:

1. Prijat' na základe rozsiahleho konsenzu globálny ukazovateľ, ktorý bude presnejší než HDP a bude zahŕňať sociálnu, hospodársku aj environmentálnu dimenziu konkurencieschopnosti.
2. Nadalej posilňovať a podporovať Európsky výskumný priestor (ERA) a nepretržite zdokonaľovať európsku výskumnú infraštruktúru pomocou národných a regionálnych plánov pre VTRI.
3. Prostredníctvom finančných a daňových opatrení a opatrení v oblasti infraštruktúry nepretržite podporovať európske výskumné partnerstvo a v rámci neho podporovať rozvoj strategických aliancií na medzinárodnej úrovni.
4. Napláňovať ciele výskumu prostredníctvom metódy „zdola nahor“, dbať pri tom na to, aby sa neobmedzila kreativita vedcov a zohľadniť praktické pripomienky aktérov VTRI.
5. Zvoliť si globálny prístup k financovaniu s cieľom zabezpečiť optimálne využitie potenciálu VTRI v Európe.
6. Venovať trvalú podporu aj vzdelávacím ustanovizniám, aby dokázali spoznať požiadavky priemyslu v súvislosti s VTRI a vyjsť im v ústrety.
7. Stimulovať podnikateľské zmýšľanie v priemysle a nabádať toto odvetvie k väčšej otvorenosti voči inováciám v Európe.
8. Zaviesť nepretržitý proces hodnotenia a zlepšovania podmienok pre vedcov v európskom výskumnom priestore, s cieľom zachovať atraktívne podmienky pre najlepších vedcov.
9. Venovať osobitnú pozornosť inovatívnym kapacitám európskych malých a stredných podnikov a ich prínosu k VTRI.
10. Posilniť financovanie VTRI aplikovaných na informačné a komunikačné technológie, vzhľadom na skutočnosť, že aj tieto technológie sú zdrojom inovácií pre ďalšie odvetvia výskumu. ■

Finančný systém na posilnenie sociálneho trhového hospodárstva v Európe

Celosvetová finančná kríza zmarila investície v rôznych finančných produktoch vo výške niekoľkých biliónov USD. Európske vlády podnikli radikálne kroky na vnútroštátnej a európskej úrovni na záchranu a stabilizáciu finančného systému. Európske štáty pritom dosiahli hranice svojich možností.

Skupina expertov, ktorú vytvorila Európska komisia a ktorej predsedal Jacques de Larosière, vypracovala správu, ktorá však dokázala len čiastočne zachytiť komplexnosť príčin a ich dosah. Navyše neskúma do hĺbky možné kroky k náprave ani nenavrhuje dostatočne rozsiahle zmeny, ktoré by zaručili aktérom na finančných trhoch rovnaké podmienky hospodárskej súťaže.

Výbor navrhuje podniknúť nasledujúce opatrenia, ktoré by európskym politickým činiteľom pomohli pri reštrukturalizácii finančných trhov, presahujúcej jednoduché zvládnutie krízy, a pri opätovnom získavaní dôvery vo finančné inštitúcie. Navrhované opatrenia je potrebné podporiť vnútroštátnymi i európskymi plánmi hospodárskej obnovy a ďalšími krokmi na pri-navrátanie dôvery. Ide konkrétne o tieto opatrenia:

1. Naplánovať účinné a efektívne medzinárodné a európske predpisy v oblasti bankovníctva a orgánov dohľadu, ktoré by zaručili stabilitu a transparentnosť finančných trhov pre spotrebiteľov, pre orgány

štátneho dozoru, pre investorov a ostatných zainteresovaných aktérov a jednoznačne vymedzili zodpovednosti manažérov finančných inštitúcií, finančných poradcov, tvorcov produktov, ratingových agentúr a ostatných aktérov pôsobiacich na finančných trhoch, aby sa podarilo znova získať trvalú dôveru.

2. Navrhovaný systém by mal jednoznačne stanoviť zodpovednosti v oblasti regulácie a kontroly na úrovni jednotlivých štátov, Spoločenstva i na medzinárodnej scéne, vytvoriť inštitúcie, ktoré by zaručili potrebnú spoluprácu medzi príslušnými orgánmi, poskytnúť ochranu pred úmyslom jednotlivcov obohatiť sa a pred skupinovým egoizmom finančníkov, umožniť zapojenie reprezentatívnych orgánov občianskej spoločnosti do zabezpečovania transparentnosti a dbať na to, aby sa bankový sektor mohol sústrediť sa na svoju hlavnú činnosť, ktorá pozostáva z poskytovania potrebného kapitálu reálnemu hospodárstvu.
3. Je potrebné usmerniť snahu finančných aktérov o zisk tak, aby to prospelo reálnemu hospodárstvu. Mal by sa vytvoriť európsky nástroj, ktorý by nasmeroval európske úspory do produktívnych investícií.
4. Je potrebné zabezpečiť predbežnú kontrolu, ktorá by umožnila zviditeľniť možné riziká nových produktov a služieb

ako aj sústavný dozor zo strany príslušných orgánov dohľadu s potrebnými právomocami.

5. Tento nový finančný systém by mal podporovať jednotný európsky trh s finančnými službami pri súčasnom zohľadnení národných osobitostí vnútroštátnych trhov, a podporovať inštitúcie založené na princípe vzájomnosti alebo pôsobiace v o verejnom záujme.
6. Regulačné požiadavky by sa mali vzťahovať na všetkých aktérov. Špekulatívne fondy (*hedge funds*), investičné banky, štátne investičné fondy a ostatné subjekty kolektívneho investovania do cenných papierov by mali mať povinnosť zaregistrovať svoju činnosť na európskom kapitálovom trhu a

v správe o hospodárení zverejniť svoje hospodárske a strategické ciele, ako aj postupy na zvýšenie spoluzodpovednosti zamestnancov a manažmentu. Riadiaci pracovníci, ktorí sú osobne zapojení do činnosti a určovania obchodného zamerania podniku, by mali niesť osobnú zodpovednosť.

7. Pokiaľ ide o súvahy, musí sa opätovne zaviesť zásada úplnosti a hospodárskeho realizmu (návrat k reálnym hodnotám). Týmto požiadavkám by sa mali prispôbiť hlavne banky, najmä pokiaľ ide o holdingové spoločnosti, a dohliadať na to, aby nadhodnotené aktíva nenaštrbili dôveryhodnosť finančných súvah a aby sa dali jasne rozpoznať ich podiely, ako aj dcérske spoločnosti a pobočky. ■

Kohézna politika: prínos k reálnemu hospodárstvu

Prebiehajúca kríza odhalila pretrvávajúce štrukturálne nedostatky v európskom hospodárstve. Tieto nedostatky si vyžadujú cieľavedomý prístup kohéznej politiky Európskej únie.

Kohézna politika Európskej únie, na ktorú je v štrukturálnych fondoch v programovacom období 2007 až 2013 vyčlenená suma 347 miliárd EUR (100 EUR na obyvateľa ročne), podporuje investície do reálneho hospodárstva. Približne 70% finančných prostriedkov určených na kohéznú politiku sa využíva na plnenie hlavných cieľov Lisabonskej agendy, ako napr. na podporu výskumu a inovácií, infraštruktúry a na rozvoj potenciálu ľudských zdrojov.

V programe hospodárskej obnovy Európskej komisie sa navrhuje urýchliť projekty podporované zo štrukturálnych fondov a vyčleniť tieto prostriedky na riešenie potrieb, ktoré prináša kríza. Európska komisia sa nazdáva, že nárast predbežného financovania projektov a urýchlenie preplácania nákladov veľkých projektov posilní fungovanie hospodárstva v tomto kritickom období hospodárskej recesie.

Výbor plne podporuje tieto konkrétne opatrenia v oblasti kohéznej politiky a štrukturálnych fondov, ktoré predložila Komisia.

Nazdáva sa, že vďaka proaktívnemu, koordinovanému a efektívnemu využívaniu dostupných zdrojov na európskej, vnútroštátnej aj regionálnej úrovni by Európa mohla vyjsť z hospodárskej krízy dokonca posilnená. V tejto súvislosti odporúča prijať nasledujúce opatrenia:

1. Hlavná úloha štrukturálnych fondov by sa nemala meniť: podpora zblížovania európskych regiónov a vytvárania potrebných infraštruktúr v nových členských štátoch, v súlade s prioritami Lisabonskej agendy a prostredníctvom lepšej koordinácie medzi jednotlivými útvarmi Komisie.
2. Právne predpisy a postupy Spoločenstva sa musia zjednodušiť a prispôbiť skutočným potrebám. Nevyhnutné je lepšie riadenie štrukturálnych fondov a regionálnej politiky – Komisia, ako aj členské štáty by mali akceptovať aktívnu úlohu organizovanej občianskej spoločnosti a súkromného sektora pri určovaní a realizácii projektov, a to najmä malých a stredných podnikov a organizácií sociálneho hospodárstva.
3. Komisia by mala vypracovať konkrétne návrhy na riešenie problémov spojených s predbežným financovaním projektov

v rámci regionálnej politiky, ako sú dlhé platobné lehoty, trvalá udržateľnosť navrhovaných projektov a pravidlá *de minimis*.

4. Kohézna politika Európskej únie by sa nemala obmedzovať len na finančné programy. Súčasne s realizáciou prebiehajúcich

programov výbor silne odporúča kohéznú politiku zameranú na budúcnosť Európy, ktorá venuje osobitnú pozornosť mestám a veľkým urbanizovaným a metropolitným oblastiam. ■

Za nový európsky akčný program v sociálnej oblasti

Nepredpokladalo sa, že sa európska kríza stane sociálnou krízou. Hoci európsky sociálny model umožňuje zmierniť dôsledky krízy, ktoré pociťujú európski občania, kritická situácia svetového hospodárstva sa musí stať pre Európsku úniu príležitosťou, aby potvrdila svoje ciele a ambície v oblasti sociálnej politiky.

Aby občania znovu uverili v jednotnú a solidárnu Európu, musia európske inštitúcie začať rozvíjať nový akčný program v sociálnej oblasti, ktorý by reagoval na potreby občanov vzhľadom na výzvy globalizácie a vychádzal by zo vzájomného posilňovania solidarity, úcty k pracovníkom, základných sociálnych noriem a hospodárskej konkurencieschopnosti. Všetky nástroje a pomôcky, ktoré sa uvádzajú v zmluvách musia byť účinne využité, aby sa vytvoril program, ktorý bude pokračovať aj po roku 2010: legislatívna činnosť, otvorená metóda koordinácie, sociálny dialóg a občiansky dialóg zahŕňajúci iniciatívy občanov.

Výbor odporúča, aby sa tento nový európsky akčný program v sociálnej oblasti zamerlal na tieto aspekty:

1. Nové ciele v sociálnej oblasti stanovené v Lisabonskej zmluve, hlavne plná zamestnanosť a sociálny pokrok.
2. Naplánovať druhé zasadnutie Európskej rady venované európskemu sociálnemu modelu (Hampton Court 2) a „občianske

summitu“, ktorých myšlienku výbor presadzuje a ktoré sa budú zaoberať sociálnou realitou.

3. Zaručiť základné sociálne práva definované v Charte základných práv Európskej únie.
4. Zapojiť do vypracovania programu sociálnych partnerov a občiansku spoločnosť.
5. Prijat' chartu sociálnej udržateľnosti, ktorá vymedzí výkonnostné ciele v sociálnej oblasti,
6. Ratifikovať a uplatňovať dohovory Medzinárodnej organizácie práce (MOP).
7. Vytvoriť a uplatňovať moderné opatrenia v oblasti zamestnanosti, ktoré umožnia pripraviť sa na budúce zmeny vďaka sociálnemu partnerstvu a zlepšovaniu vedomostí.
8. Zaviesť sociálne systémy na podporu vytvárania kvalitných pracovných miest s možnosťou mobility a so spravodlivou mzdou.
9. Prijat' legislatívny rámec zameraný na budúcnosť, ktorý umožní uvoľniť a/alebo zlepšiť niektoré smernice, zrušiť doložku „opt out“ a predvídať nové formy zamestnania a nové pracovné riziká.
10. Zapojiť sociálnych partnerov a organizovanú občiansku spoločnosť do transpozície, uplatňovania a hodnotenia legislatívy Spoločenstva v sociálnej oblasti.

11. Zohľadniť koreguláciu a samoreguláciu, vrátane dohôd, dobrovoľných kódexov správania a noriem, ktoré dopĺňajú rámcové právne predpisy Európskej únie v súlade so zásadou sociálnej zodpovednosti podnikov.
12. Prijatť stabilný právny rámec, ktorý by podporoval nadnárodné kolektívne dohody.
13. Posilniť participatívnu demokraciu a sociálny a občiansky dialóg vďaka novým možnostiam vyplývajúcim z Lisabonskej zmluvy.
14. Využívať právo občanov na iniciatívu ako ďalší prostriedok na podporu koncepcie sociálnej Európy, ktorá má bližšie k občanom.
15. Preskúmať možnosti posilnenej spolupráce na základe Lisabonskej zmluvy, ktoré členským štátom umožnia rýchlejšie napredovať v sociálnej oblasti.
16. Zdokonalitiť otvorenú metódu koordinácie stanovením kvantitatívnych a kvalitatívnych cieľov, vypracovaním lepších sociálnych ukazovateľov a zapojením aktérov pôsobiacich v sociálnej oblasti na miestnej úrovni. ■

Obnoviť európsky sociálny program

Obnovený sociálny program Európskej komisie stanovuje politické priority a konkrétne opatrenia na najbližšie roky, ktoré majú transverzálny a viacrozmerný charakter a týkajú sa celej série oblastí, od politiky zamestnanosti až po vzdelávanie, vrátane zdravotníctva, prisťahovalectva a dialógu medzi kultúrami.

Tento program bol prijatý pred letom 2008 a vzhľadom na veľkú celosvetovú hospodársku a finančnú krízu je nevyhnutné, aby sa Európska únia angažovala za Európu, ktorá bude založená na posilňovaní solidarity, úcty k pracovníkom a hospodárskej súťaživosti. Výbor preto žiada, aby bol prijatý skutočný akčný program v sociálnej oblasti a aby bol sociálny program obnovený pomocou týchto opatrení:

1. Zaviesť opatrenia na aktívny boj proti chudobe, diskriminácii a sociálnemu vylúčeniu, ktoré by zahŕňali ciele výkonnosti v oblasti sociálneho zabezpečenia, zohľadňovali nadnárodné práva pacientov a podporovali solidaritu medzi generáciami.
2. Jednoznačne potvrdiť cieľ mobility ako príležitosti pre všetkých a zásadu, že základné sociálne práva majú prednosť pred hospodárskymi slobodami a pravidlami hospodárskej súťaže, ak je to nevyhnutné aj prostredníctvom politických a právnych opatrení, aby nemohli byť porušované neodňateľné základné práva a odstránili sa nejasnosti, ktoré mohli vzniknúť v dôsledku rozhodnutí Súdneho dvora Európskej únie v súvislosti so slobodou poskytovania služieb a s voľným pohybom pracovníkov.
3. Zohľadniť rovnosť mužov a žien ako zásadu, ktorá je nevyhnutná na to, aby Európska únia dosiahla svoje ciele v oblasti rastu, zamestnanosti a sociálnej súdržnosti, a prijať konkrétne opatrenia na ukončenie pretrvávajúcich rozdielov v odmeňovaní mužov a žien.
4. Posilniť otvorenú metódu koordinácie, hlavne vďaka tomu, že sa budú viac využívať kvantitatívne a kvalitatívne ukazovatele.
5. Posilniť systém vzťahov medzi sociálnymi partnermi na úrovni EÚ a na úrovni členských štátov: zabezpečiť riadne konzultácie s európskymi sociálnymi partnermi v súlade s článkom 138 Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva s cieľom zaručiť plnenie ich spoločných dlhodobých pracovných programov a presadzovať kolektívne nadnárodné dohody v stabilnom právnom rámci.
6. Pomáhať členským štátom pri uplatňovaní, harmonizácii a monitorovaní spoločných zásad flexiistoty v úzkej spolupráci so sociálnymi partnermi: je nevyhnutné prijať stabilný právny rámec pre kolektívne vyjednávanie, aby sa posilnila úloha sociálneho dialógu v diskusií o flexiistote.

7. Upraviť systém vzdelávania a odbornej prípravy tak, aby sa zlepšila perspektíva nájsť si zamestnanie, zamerať sa na kvalifikácie, ktoré na trhu práce chýbajú, zabezpečiť v oblasti vzdelania rovnováhu medzi dopytom a ponukou a lepšiu dostupnosť celoživotného vzdelávania pre všetky vekové a sociálne skupiny.
8. Klásť väčší dôraz na inováciu na pracovisku a nové profesionálne zručnosti a zabezpečiť transparentnejšie a jednoduchšie uznávanie odbornej kvalifikácie. ■

Boj proti sociálnemu vylúčeniu

Každý šiesty Európan žije pod hranicou chudoby. V období hospodárskej krízy je proces sociálneho vylúčenia, ktorý je príčinou alebo dôsledkom chudoby, ešte výraznejší, predstavuje výzvu pre európskych, ako aj národných činiteľov a všetky sociálne a hospodárske zainteresované strany musia konať spoločne, aby prispeli k riešeniu tejto výzvy.

Výbor sa domnieva, že na úrovni Európskej únie sú nevyhnutné tieto opatrenia na účinný boj proti sociálnemu vylúčeniu:

1. Európsky rok boja proti chudobe a sociálnemu vylúčeniu – 2010 je kľúčová iniciatíva, ale musí byť pre ňu vyčlenených viac zdrojov s cieľom zamerať sa na dôsledky krízy.
2. Sociálni partneri a ostatné zainteresované strany musia zohrávať aktívnejšiu úlohu v príprave národných akčných plánov na začlenenie.
3. Metóda „sociálneho experimentovania“ by sa mala využívať ako nástroj aktívneho začlenenia pre osoby, ktoré sú mimo dosahu tradičných podporných mechanizmov a Európska komisia by mala zriadiť celoeurópsku sieť na monitorovanie vykonávania tejto metódy.
4. Európsky sociálny fond by mal väčšmi podporovať sociálnych aktérov, ktorí prinášajú projekty zamestnanosti a odborného vzdelávania znevýhodnených ľudí.
5. Je nevyhnutné zavádzať zákonom stanovené záchranne siete ponúkajúce minimálne sociálne normy pre tých, ktorí ich potrebujú, vrátane minimálneho príjmu a dôstojného dôchodku, ako aj prístup k finančným službám, kvalitnej zdravotnej starostlivosti a sociálnym službám.
6. Usmernenia Európskej únie pre zamestnanosť by mali zahŕňať účinné opatrenia na odstraňovanie prekážok, s ktorými sa stretávajú ženy pri prístupe na trh práce a pretrvávajúcich rozdielov v mzdách medzi pohlaviami, ktoré znižujú sociálnu ochranu a dôchodkové zabezpečenie žien.
7. Všetky ustanovenia boja proti sociálnemu vylúčeniu by sa mali zamerať prioritne na chudobu detí, skoré ukončenie školskej dochádzky a často zložitý prechod zo školy do zamestnania.
8. Musí byť vytvorený špecifický fond na podporu služieb určených starším občanom s cieľom uľahčiť ich prístup k aktivitám, akými sú práca, dobrovoľnícka práca, celoživotné vzdelávanie a iným spoločenským aktivitám.
9. Malo by sa vyhodnotiť dodržiavanie základných sociálnych práv ľudí so zdravotným postihnutím podľa dohodnutých ukazovateľov začlenenia, spoľahlivých štatistických údajov a merateľných cieľov. Klauzula

o zabránení diskriminácie z dôvodu zdravotného postihnutia zavedená nariadením o štrukturálnych fondov musí byť lepšie využívaná. Národné združenia by sa mali viac zapájať do zlepšenia prístupu ľudí so zdravotným postihnutím ku vzdelaniu a odbornej príprave a do vytvárania prístupnejších pracovísk.

10. Inštitúcie Európskej únie by mali prijať účinný právny základ, ako aj ucelenú

stratégiu pre Rómov, ktoré budú zahŕňať inštitucionálnu platformu, ktorá by mohla pomôcť pri tvorbe politických opatrení EÚ na začlenenie Rómov.

11. Bezodkladne by mala byť prijatá smernica o boji proti akejkoľvek forme diskriminácie a proti viacnásobnej diskriminácii, aby sa mohol v plnej miere uplatňovať článok 13 Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva. ■

Podporiť opatrenia na integráciu štátnych príslušníkov tretích krajín

Integrácia je obojsmerný proces založený na právach a povinnostiach príslušníkov tretích krajín a hostiteľskej spoločnosti. Opatrenia v rámci integračnej politiky musia byť zamerané na prisťahovalcov, ako aj na hostiteľskú spoločnosť, aby vytvorili spoločnosť, v ktorej majú všetci občania rovnaké práva a povinnosti a hlásia sa k rovnakým hodnotám demokratickej, otvorenej a pluralitnej spoločnosti.

Výbor zdôrazňuje pozitívny prínos prisťahovalelectva k hospodárskemu a kultúrnemu rozvoju Európy.

Zamestnanosť má zásadný význam pre proces integrácie. Výbor podporuje otvorenie legálnych prisťahovaleckých kanálov na účely zamestnanosti, ako aj politiku boja proti zamestnávaniu nelegálnych prisťahovalcov, ktorí sú často vykorisťovaní. Domnieva sa však, že nemožno bojovať proti nelegálnej práci len sankcionovaním zamestnávateľov.

Na zlepšenie integrácie štátnych príslušníkov tretích krajín v kultúrnej, spoločenskej a ekonomickej oblasti výbor európskym inštitúciám odporúča prijať tieto opatrenia:

1. Podporovať *občiansku integráciu* založenú na rovnosti práv a povinností prisťahovalcov a ostatných obyvateľov a na chápaní občianstva.
2. Zabezpečiť aktívne fungovanie európskeho integračného fóra a jeho skutočné zapojenie do tvorby a hodnotenia opatrení integračnej politiky.
3. Vykonávať konzultácie so združeniami, ktoré zastupujú záujmy prisťahovalcov pri vypracovaní politických opatrení v oblasti integrácie a zapájať ich do programov vykonávaných v tejto oblasti.
4. Vyčleniť dostatočné finančné prostriedky na integráciu a podporovať miestne a regionálne orgány, aby sa angažovali v tejto oblasti.
5. Podporovať nové záväzky sociálnych partnerov a mimovládnych organizácií, ktoré by umožnili rozvíjať aktivity smerujúce k spoločenskej integrácii, boju proti rasizmu a xenofóbii a všetkým formám diskriminácie.
6. Zabezpečiť plnú mieru uplatňovania otvorenej metódy koordinácie pri integračnej politike.
7. Podporovať sociálne subjekty pri vykonávaní projektov zameraných na zamestnávanie alebo odbornú prípravu, založených na participatívnej integrácii prisťahovalcov, ktoré umožnia rovnocenné zapojenie cieľovej skupiny.

8. Zapojiť tiež odborové zväzy a združenia zamestnávateľov do činnosti verejných orgánov proti nelegálnej práci.
9. Usporiadať diskusiu na európskej úrovni o vypracovaní regulačných opatrení, pričom sa treba vyhnúť riziku, že sa z nelegálneho prisťahovalectva stanú „zadné dvierka“ pre legálne prisťahovalectvo.
10. Vytvárať príležitosti pre legálne prisťahovalectvo v odvetviach, v ktorých sa najčastejšie vyskytuje nelegálna práca, a zároveň podporovať informačné a vzdelávacie kampane o dôsledkoch nelegálnej práce. ■

Dodržiavanie základných práv

Na vytvorenie skutočného európskeho priestoru slobody, bezpečnosti a spravodlivosti je potrebná správna rovnováha medzi týmito tromi dimenziami, a to v záujme ochrany demokratických hodnôt, čo doterajšie právne predpisy v dostatočnej miere nezaručovali. Charta základných práv Európskej únie, ktorá dopĺňa Lisabonskú zmluvu, predstavuje základ európskeho modelu a všetky politické opatrenia a rozhodnutia prijaté na európskej úrovni by s ňou mali byť v súlade.

Obzvlášť prisťahovalecká politika a právne predpisy v tejto oblasti musia plne rešpektovať základné práva každého človeka a zásady rovnakého zaobchádzania a nediskriminácie.

Výbor by chcel okrem iného zdôrazniť význam služieb všeobecného záujmu uvedených v Charte základných práv Európskej únie a definovaných v protokole pripojenom k Lisabonskej zmluve.

Preto odporúča ostatným európskym inštitúciám prijať tieto opatrenia na zlepšenie dodržiavania základných práv, predovšetkým v oblasti hospodárskej a sociálnej činnosti:

1. Zabezpečiť širšie zastúpenie organizovanej občianskej spoločnosti v predstavenstve a fóre novej Európskej agentúry pre základné práva.
2. Rozšíriť definíciu európskeho občianstva tak, aby zahŕňala aj občanov tretích krajín,

ktorí trvalo alebo dlhodobo žijú v jednom z členských štátov Európskej únie.

3. Pridať do zoznamu desiatich spoločných zásad prisťahovaleckej politiky Spoločenstva, ktorý zostavila Komisia, dve nové zásady: dodržiavanie základných práv a slobôd, ako aj zásad právneho štátu.
4. Urýchlene prijať horizontálnu smernicu ustanovujúcu spoločný súbor práv pre pracovníkov z tretích krajín s oprávneným pobytom v členskom štáte.
5. Po tom, ako Lisabonská zmluva nadobudne účinnosť, ratifikovať dohovor Organizácie spojených národov o ochrane práv všetkých migrujúcich pracovníkov.
6. Proaktívne rozvíjať iniciatívy v oblasti prisťahovalectva, na ktoré sa po tom, ako nadobudne účinnosť Lisabonská zmluva, bude vzťahovať bežný legislatívny postup, a dohliadať na to, aby v súlade s Chartou základných práv Európskej únie plne rešpektovali ľudské práva a základné slobody.
7. Rozvinúť iniciatívu Spoločenstva so zámerom otvoriť skutočnú diskusiu o znení usmernení týkajúcich sa služieb verejného záujmu, vzhľadom na ich význam pre sociálnu a územnú súdržnosť Európskej únie v kontexte globalizácie a na cieľ presadzovať všeobecný prístup k službám verejného záujmu a práva užívateľov, stanovený v Lisabonskej zmluve. ■

Obnova vďaka trvalo udržateľnému rozvoju

Trvalo udržateľný rozvoj a jeho tri piliere – životné prostredie a sociálne a hospodárske otázky – musia byť základom obnovy a oživenia Európy a skutočne určovať smerovanie budúcich politík. Európsky plán oživenia by mal mať podobu „trvalo udržateľnej novej dohody“ a byť pozitívnym nástrojom na podporu trvalo udržateľného rozvoja. Európska únia musí zapojiť všetky dostupné prostriedky do podnecovania rastu vychádzajúceho z nízkouhlíkových technológií, energetickej účinnosti, účinného využívania surovín a trvalo udržateľnej spotreby a výroby.

Ak sa hlavným politickým cieľom stane rast HDP, vedie to k vážnym problémom. Rast už nemožno vyjadrovať výhradne v kvantitatívnych hodnotách. Na blaho a spokojnosť obyvateľov významne vplyva mnoho sociálnych a environmentálnych faktorov, ktoré nie sú súčasťou HDP, pretože s príslušnými druhmi tovaru a službami sa na trhu neobchoduje. Je potrebné vypracovať alternatívne ukazovatele, ktoré lepšie zhodnotia pokrok smerom k trvalo udržateľnému rozvoju.

V záujme vytvárania prosperity v súlade s trvalo udržateľným rozvojom Výbor odporúča prijatie týchto opatrení:

1. Trvalo udržateľný rozvoj by mal byť zastrešujúcim cieľom všetkých európskych hospodárskych, sociálnych a environmentálnych politík. Európska únia by mala v roku 2010
2. prijatť zastrešujúcu európsku stratégiu podpory trvalo udržateľného rozvoja, ktorej súčasťou by mali byť kľúčové prvky troch súčasných stratégií: Lisabonskej stratégie, stratégie trvalo udržateľného rozvoja a stratégie pre klimatické zmeny a energetiku.
3. Rozpočet Európskej únie by sa mal prehodnotiť s ohľadom na trvalú udržateľnosť. Pri využívaní verejných finančných zdrojov je potrebné zohľadniť hospodárske, sociálne a environmentálne aspekty, pričom práva budúcich generácií musia mať rovnakú váhu ako práva súčasných generácií.
4. Je potrebné vypracovať nové ukazovatele ľudského blaha a trvalej udržateľnosti, ktoré by sa namiesto HDP mali čoraz viac využívať pri stanovovaní politických cieľov.
5. Európska únia by mala v rámci svojich zahraničných vzťahov presadzovať podobný prístup k trvalo udržateľnému rozvoju v iných častiach sveta, aby mali všetci rovnaké podmienky pre rozvoj a neohrozila sa hospodárska súťaž v oblasti priemyslu.
6. Zamerať siedmy rámcový program pre výskum a vývoj na hlavné oblasti trvalej udržateľnosti, ako sú ekologické technológie a čistá energia. ■

Trvalo udržateľné hospodárenie s prírodným bohatstvom

Prírodné zdroje sú našim prírodným kapitálom, a preto základom hospodárstva. Naš blahobyt a naša budúcnosť, ako aj naša ekonomická prosperita závisia od ohľaduplného a zodpovedného využívania zdrojov, ktoré nám poskytuje príroda.

Rast svetového hospodárstva sa za posledné štvrtstoročie zdvojnásobil, ale 60% ekosystému, ktorý poskytuje potraviny, vodu, energiu a čisté ovzdušie, bolo degradovaných alebo využitých neudržateľne.

Zachovanie biodiverzity je dôležité nielen z etického, ale aj z hospodárskeho hľadiska. Hospodárske straty, ktoré vyplývajú z poklesu výkonnosti ekosystému sa už dnes vyčísľujú na niekoľko stoviek miliárd EUR.

Finančná podpora zo strany Európskej únie by mala byť hnacou silou trvalo udržateľného hospodárenia s prírodnými zdrojmi. Poľnohospodárstvo, môže mať podľa toho, aké postupy uprednostňuje, buď priaznivé alebo škodlivé následky pre biodiverzitu.

Rovnako spoločná politika rybného hospodárstva EÚ by tiež mala byť nástrojom na ochranu biodiverzity a okrem zamerania na druhy by sa mala venovať aj hospodáreniu s ekosystémami.

Výbor odporúča prijať tieto opatrenia, aby politika Európskej únie prispievala k trvalo udržateľnému hospodáreniu s našim prírodným kapitálom:

1. Zaviesť dôraznejšie opatrenia na efektívne využívanie zdrojov nie len v prípade energie, ale aj surovín a vody a zabezpečiť predovšetkým uplatňovanie existujúcich právnych predpisov v oblasti biodiverzity a hospodárenia s vodou a odpadom.
2. Zabezpečiť účinné uplatňovanie existujúcej legislatívy v oblasti ochrany biodiverzity.
3. Vypracovať a uplatňovať spoločnú poľnohospodársku politiku a politiku rybného hospodárstva tak, aby sa rešpektovala ochrana prírodných zdrojov.
4. Odblokovať prijatie rámcovej smernice o ochrane pôdy v Európe.
5. Zohľadniť problém nedostatku vody a zahrnúť ustanovenia o predchádzaní plytvaniu vodou do revízie rámcovej smernice o vode.
6. Viac brať do úvahy úlohu lesov v Európe a vo svete, keďže lesy fungujú ako útočiská biodiverzity, úložiská oxidu uhličitého, biologické zdroje energie, prostriedky na zabránenie dezertifikácii a zdroje stavebného materiálu. ■

Zavádzanie prísnych opatrení v oblasti klimatických zmien

Klimatické zmeny predstavujú jednu z najväčších výziev, ktorým svet v súčasnosti čelí. Na riešenie tejto výzvy je potrebná silná politická vôľa na všetkých úrovniach a rozhodná angažovanosť spoločnosti.

S cieľom nikdy neprekročiť zvýšenie teploty na planéte o 2°C v porovnaní s úrovňou pred priemyselňovaním je nevyhnutné výrazné zníženie emisií skleníkových plynov na celom svete. V porovnaní s úrovňou z roku 1990 sa musia emisie z rozvinutých krajín znížiť do roku 2020 o 25 až 40 % a o 60 až 80 % do roku 2050. Znamená to radikálnu zmenu nášho spôsobu života, výroby a spotreby. Predpokladom úspechu je spoločné úsilie všetkých znečisťovateľov, ktorí sa zídu na zasadnutí OSN v decembri 2009 v Kodani. Európa musí prijať spoľahlivé opatrenia na európskej úrovni a pripraviť sa na 30 % zníženie do roku 2020, ktoré podmienčne navrhla v rámci rokovaní OSN.

Nevyhnutná hospodárska transformácia ponúka viaceré príležitosti, ale prináša aj dôležité výzvy: na jednej strane ekologické technológie môžu v Európe vytvoriť nové pracovné miesta, ale na strane druhej odvetvia s najväčšími emisiami oxidu uhličitého budú musieť svoje emisie radikálne znížiť.

Pre úspešné zavŕšenie tejto transformácie musia všetci aktéri prispieť k transparentnému

riadeniu hospodárstva a uviesť všetky náklady a prínosy rôznych politických opatrení a technológií.

Výbor žiada európske inštitúcie, aby sa výrazne angažovali v boji proti klimatickým zmenám, najmä prostredníctvom uplatňovania týchto odporúčaní:

1. Uzatvoriť v decembri 2009 ambicióznu dohodu v Kodani nadväzujúcu na rokovania v Kjóte, ktorá by obsahovala pevné záväzky zo strany hlavných znečisťovateľov, ktorí produkujú emisie oxidu uhličitého na základe zásady spoločnej a zároveň diferencovanej zodpovednosti, aby sa dosiahlo nevyhnutné celkové zníženie emisií a zachovala sa konkurencieschopnosť európskeho priemyslu.
2. So zreteľom na dosiahnutie 30 % zníženia do roku 2020 v prípade uzatvorenia dohody v Kodani čo najskôr prijať ďalšie právne predpisy na splnenie cieľov Európskej únie v oblasti znižovania emisií a integrovať všetky dotknuté priemyselné odvetvia do systému obchodovania s emisijnými kvótami.
3. Zabezpečiť, aby využívanie prostriedkov z fondov Európskej únie rešpektovalo ciele rozvoja technológií s nízkymi emisiami

oxidu uhličitého, k odbornej príprave pracovnej sily pre kvalifikované pracovné miesta v tejto oblasti.

4. Zaistiť nákladovo efektívne rešpektovanie environmentálnych požiadaviek prostredníctvom začlenenia externých nákladov, vrátane nákladov v sociálnej oblasti, do cien všetkých typov energií a zároveň zohľadňovať globálnu konkurencieschopnosť. Pri hodnotení energetických technológií, ktoré si navzájom
5. Spojiť úsilie o obmedzenie klimatických zmien s úsilím o prispôsobenie sa už známym vplyvom klimatických zmien: predvídanie búrok, sucha a záplav a reakcie na ne, prispôsobenie poľnohospodárskej produkcie zmenám klímy, predvídanie prístahovateľstva a nových chorôb. ■

Urobiť z energetickej bezpečnosti skutočný spoločný cieľ

Európska únia pokrýva 50% svojich energetických potrieb prostredníctvom dovozu a ak sa nevykonajú potrebné kroky, tento podiel sa v rokoch 2020 až 2030 zvýši na 70%. Druhá plynová kríza medzi Ukrajinou a Ruskom jasne ukázala, že je čas vytvoriť skutočnú európsku politiku energetickej bezpečnosti.

Bezpečnosť dodávok neznamená len fyzickú dostupnosť zdrojov, ale dostupnosť za spoločensky prijateľné ceny. Jediným spôsobom, ako sa celosvetové hospodárstvo môže úspešne dostať zo súčasnej energetickej a klimatickej krízy, bude rýchlá transformácia energetickej základne, ktorá je v súčasnosti nadmerne závislá od spaľovania fosílnych palív. Je preto nevyhnutné, aby sa počas prechodnej fázy, kým sa vybuduje hospodárstvo s nízkymi emisiami uhlíka, začlenila do vonkajšej politiky Európskej únie aktívna a zodpovedná politika v energetickej a klimatickej oblasti.

Vzhľadom na celosvetové výzvy a vzájomnú závislosť dodávateľov a používateľov energie sa výbor nazdáva, že členské štáty a všetky ostatné zainteresované strany by mali konať spoločne, aby sa posilnila energetická bezpečnosť Európskej únie, a to na základe nasledujúcich odporúčaní:

1. Naplánovať podľa presného harmonogramu obrovské investície do energetickej infraštruktúry, aby sa európska sieť mohla zásobovať energiou z decentralizovaných a menších obnoviteľných zdrojov energie a aby sa zabezpečila energetická solidarita na úrovni celej Európy tak, aby sa dopyt Európskej únie po rope mohol v priebehu niekoľkých rokov prestať zvyšovať.
2. Starostlivo preskúmať možnosti a riziká spojené s jadrovou energiou.
3. Viac rozvinúť a koherentne uplatňovať hodnotenia vplyvu technologických rozhodnutí na trvalo udržateľný rozvoj, hlavne environmentálny vplyv biopalív počas celého životného cyklu: výbor sa nazdáva, že čiastočné nahradenie nafty a benzínu agropalivami je jedným z najmenej efektívnych a najnákladnejších opatrení boja proti klimatickým zmenám a predstavuje teda v súčasnosti veľmi zlé investovanie finančných prostriedkov.
4. Aktívne spolupracovať na európskej úrovni v oblasti vonkajšej energetickej politiky, preukazovať solidaritu a zasadzovať sa proti tomu, aby sa energia využívala ako zbraň v medzinárodných sporoch.
5. Požadovať, aby v rámci rokovaní o externých zmluvách tretie krajiny uplatňovali pravidlá reciprocity, rovnakého zaobchádzania, transparentnosti a ochrany investícií.

6. Konzultovať a aktívne zapájať zástupcov občianskej spoločnosti do prípravy vonkajšej energetickej stratégie.
7. Uvažovať o prepojení medzi distribúciou plynu a elektriny na severo-južnej a východo-západnej trase a podporovať projekty zamerané na diverzifikáciu zdrojov zásobovania mimo Európskej únie.
8. Premenu európskej energetickej dodávateľskej siete by mali sprevádzať opatrenia zamerané na predchádzanie krízy, ako napríklad systém včasného varovania, výmena informácií a tvorba zásob alebo možnosť využiť alternatívne zdroje energie. ■

Využiť potenciál energetickej účinnosti

Energetická účinnosť a úspory energie predstavujú nákladovo najefektívnejšie spôsoby, ako dosiahnuť ciele prijaté v rámci opatrení Spoločenstva v oblasti klimatických zmien a energetiky, to znamená cieľ znížiť do roku 2020 emisie skleníkových plynov (úroveň z roku 1990) o 20 % a nezáväzný cieľ znížiť do roku 2020 spotrebu energie v Európskej únii o 20 % (v porovnaní s plánovanými hodnotami na rok 2020).

Výbor podporuje tento posledný cieľ a zároveň odporúča, aby boli zavedené nové špecifické ciele pre jednotlivé druhy produktov a služieb, najmä pre tie, ktoré majú veľký význam na vnútornom trhu. Členské štáty, až na pár výnimiek, nepreukázali dostatočne silné odhodlanie dosiahnuť tieto ciele, najmä v oblastiach, v ktorých je spotreba energie najväčšia, t. j. v doprave a domácnostiach. O to nevyhnutnejšie je zapojiť do tohto úsilia občanov, a vzhľadom na to, že občania sa často rozhodujú na základe výdavkov, je veľmi dôležité podporiť ich voľbu hospodárskymi stimulmi a primeranou informovanosťou.

Aby sa potenciál energetickej účinnosti mohol plne rozvinúť, výbor odporúča tieto opatrenia:

1. Preskúmať uskutočniteľnosť špecifických cieľov v oblasti energetickej účinnosti pre jednotlivé druhy produktov a služieb.
2. Dohliadať na to, aby iniciatívy v oblasti energetickej účinnosti boli konkrétne a uskutočniteľné, a kontrolovať rozdiely medzi cieľmi a konkrétnymi výsledkami, ako sa to robilo v prípade emisií motorových vozidiel, v súvislosti so všeobecným znižovaním emisií CO₂, s emisiami skleníkových plynov a obnoviteľnými zdrojmi energie.
3. Podporovať energetickú účinnosť pomocou iniciatívnych opatrení, nediskriminačných dotácií a znížených sadzieb DPH alebo daňových úľav na nákup technológií, ktoré sú účinné z hľadiska úspory energie aj ochrany životného prostredia alebo na kvalitnejšiu tepelnú izoláciu budov.
4. Zaviesť systém označovania energetickej spotreby na potravinových výrobkoch, aby mali európski spotrebitelia možnosť rozhodovať sa v tejto oblasti na základe relevantných informácií.
5. Menej majetným občanom, ktorí musia čeliť narastajúcim nákladom v dôsledku vyšších cien energie a nemôžu si dovoliť investovať do opatrení na úsporu energie v domácnostiach, by mali byť poskytnuté programy na úsporu energie a vhodná podpora.
6. Podporovať šírenie nových technológií prostredníctvom využitia možností, ktoré ponúka siedmy rámcový program EÚ pre výskum a technologický rozvoj, rámcový program pre konkurencieschopnosť a inováciu (CIP), program LIFE+, štrukturálne fondy a Kohézny fond.

7. Na európskej, národnej, regionálnej a miestnej úrovni poskytovať jasne, účinne a sústavne informácie o rôznych technológiách, ktoré umožňujú ušetriť energiu, o hodnoteniach energetického dosahu jednotlivých spôsobov spotreby a o iniciatívnych opatreniach, ktoré zavádzajú príslušné orgány. ■

Nové riadenie medzinárodných organizácií

V ostatných rokoch organizovaná občianska spoločnosť, ako aj mimovládne organizácie a rozvojové krajiny poukazujú so znepokojením na nízku mieru demokratickosti rozhodovacích procesov viacerých medzinárodných inštitúcií. V kontexte globalizácie zohrávajú tieto organizácie zásadnú úlohu pri urovnávaní naštrbených medzinárodných vzťahov a rozdielne zaobchádzanie s rozvinutými a rozvojovými krajinami, pokiaľ ide o spôsoby riadenia, podkopáva ich dôveryhodnosť. Ak chcú tieto organizácie zvýšiť svoju legitímnosť a zodpovednosť, musia vo väčšej miere zapájať rozvojové krajiny do prijímania rozhodnutí a nadviazať štruktúrovaný dialóg s občianskou spoločnosťou.

Výbor sa nazdáva, že Európska únia by mala zohľadniť nasledujúce návrhy v záujme zlepšenia riadenia medzinárodných organizácií:

1. Podporiť rozvinutie inštitucionalizovaného dialógu medzi medzinárodnými organizáciami (OSN, Svetovou bankou, MMF, OECD, WTO, MOP atď.), ktorý by umožnil skoordinať činnosť, a tým dosiahnuť lepšie výsledky, predísť vypracúvaniu protichodných programov a zabrániť plytvaniu zdrojmi.
2. Začleniť do tejto inštitucionalizovanej koordinácie medzivládne organizácie pôsobiace na regionálnej úrovni s cieľom zapojiť ich do realizácie rozvojových cieľov tisícročia.
3. Zasadzovať sa za udelenie väčších právomocí rozvojovým krajinám v medzinárodných organizáciách, najmä v Medzinárodnom menovom fonde a Svetovej banke.
4. Medzinárodné organizácie by mali venovať osobitnú pozornosť základným otázkam, ktoré sa týkajú rozvojových krajín, a to najmä pokiaľ ide o chudobu, epidémie, životné prostredie alebo poľnohospodársku výrobu.
5. Rozvojovým krajinám by sa mala poskytovať stála a nepretržitá pomoc v podobe zdrojov a know-how, aby sa dokázali efektívne a úspešne zapájať do činnosti medzinárodných organizácií.
6. Vyzývať medzinárodné organizácie k tomu, aby zvýšili svoju transparentnosť a formálne sa zaviazali, že poskytnú prístup k svojim dokumentom v lehotách, ktoré umožnia zainteresovaným stranám reagovať.
7. Zapojiť občiansku spoločnosť do činnosti medzinárodných organizácií prostredníctvom etablovaných a štruktúrovaných mechanizmov.
8. Demokraticky zvoliť zástupcov občianskej spoločnosti, zapojených do chodu medzinárodných organizácií, v závislosti od ich reprezentatívnosti, nezávislosti a odbornosti a ubezpečiť sa, že sa so zdrojmi ich organizácií hospodári transparentným spôsobom.

9. Opätovne potvrdiť základné princípy, na ktorých musia byť založené vzťahy medzi občianskou spoločnosťou a medzinárodnými organizáciami: otvorene vyjadriť podporu vzájomnému dialógu a zámer vzdať

sa všetkých foriem násilia, potvrdiť záväzky v oblasti transparentnosti, záväzky, pokiaľ ide o informácie, prístup k dokumentom, konzultácie, vyhodnotenie a internetové fórum. ■

Presadzovať hospodárske, sociálne a kultúrne práva vo svete

Presadzovať práva, najmä hospodárske a kultúrne, je z politických, hospodárskych a sociálnych dôvodov aktuálnejšie než kedykoľvek predtým. V dôsledku hospodárskej krízy, všeobecnej hrozby zníženia životnej úrovne a pochybností v súvislosti s rozvojom v mnohých krajinách na severe i juhu sa hospodárske, sociálne a kultúrne práva stávajú prioritou pre čoraz väčší počet krajín.

Výbor sa domnieva, že ani ďalekosiahle zmeny ani hospodárska kríza nesmú viesť k tomu, že sa bude menej dohliadať na dodržiavanie hospodárskych, sociálnych a kultúrnych práv stanovených na medzinárodnej úrovni, a preto odporúča, aby sa zohľadnili tieto návrhy:

1. V kontexte spochybňovania univerzálnosti práv a kultúrneho relativizmu nesmie hľadanie nových riešení ohroziť nedeliteľnosť práv pre všetkých.
2. Zabezpečiť, aby hospodárske, sociálne a kultúrne práva boli skutočne uznávané v rámci rokovaní, ktoré EÚ vedie v medzinárodných grémiách, v rámci zahraničnej politiky, rozvojovej politiky, či so svojimi partnermi z tretích krajín a v rámci politického dialógu na bilaterálnej alebo regionálnej úrovni.
3. Vyzvať ostatné krajiny, aby ratifikovali protokol k medzinárodnej dohode týkajúcej sa hospodárskych, sociálnych a kultúrnych práv, ktorá by mala byť onedlho prijatá.
4. Začleniť otázku dodržiavania hospodárskych, sociálnych a kultúrnych práv do programu budúcich rokovaní Európskej únie o nových medzinárodných dohodách.
5. Zdôrazniť význam ochrany práce a všetkých pridružených práv, ktoré sú presne stanovené v dohovorech Medzinárodnej organizácie práce (MOP) (právo na prácu, právo združovať sa a kolektívne vyjednávať, odstránenie diskriminácie, ak ide o zamestnanie a povolanie, zrušenie detskej práce, odstránenie všetkých foriem nútenej alebo povinnej práce), a podporiť program MOP pre dôstojnú prácu.
6. Zohľadniť skutočnosť, že právo združovať sa má veľký význam pre profesijné organizácie, podieľajúce sa na konštruktívnom dialógu, ktorý je nesmierne dôležitý.
7. Začať uvažovať o možnosti vytvoriť kontaktné miesta („focal points“) na podporu zástancov ľudských práv, ktoré by inštitúciám a orgánom EÚ umožnili pracovať spoločne, každý vo svojej oblasti právomocí.
8. Považovať sociálnych partnerov, ktorí sú aktérmi sociálneho dialógu, za dôležitých partnerov EÚ v plnom rozsahu zapojených do politického dialógu, a zabezpečiť, že EÚ poskytne podporu sociálnym partnerom a ostatným organizáciám občianskej spoločnosti v krajinách, kde majú tieto organizácie sťažené podmienky. ■

Medzinárodná propagácia európskeho modelu

Model, ktorý vytvorila Európska únia v oblasti politickej a hospodárskej integrácie v rámci jednotného trhu, v oblasti sociálnych noriem a vo sfére ochrany základných práv, sa v dnešnom svete navzájom ovplyvňuje s inými modelmi spoločnosti, ktoré sa stávajú dokonca na sebe závislé. Príchod nových svetových aktérov na medzinárodnú scénu, nová medzinárodná delba práce, nadvláda finančného kapitálu, fragmentácia výrobných reťazcov a objavenie sa nových kultúrnych tradícií na medzinárodnej scéne potvrdzujú efektívnosť tohto modelu, ale zároveň ho môžu oslabiť.

Najmä dnes, v čase svetovej hospodárskej krízy sa ukazuje, že európsky sociálny model môže mať tlmiaci účinok vďaka mechanizmom založeným na solidarite a sociálnom dialógu. Prostredníctvom politických opatrení Európskej únie zameraných na zahraničie ovplyvňuje sociálnu situáciu, ako aj trvalo udržateľný rozvoj v tretích krajinách.

Výbor sa domnieva, že v záujme zachovania a rozvoja európskeho modelu je potrebné zohľadniť spôsob, akým reaguje na iné modely, a teda propagovať európsky model integrácie a sociálnej súdržnosti za hranicami Európskej únie. V tejto súvislosti by mala Európska únia podniknúť nasledujúce kroky:

1. Propagovať hodnoty a mechanizmy, na ktorých spočíva európska integrácia a ktoré umožňujú tvorbu spoločných politík pri súčasnom rešpektovaní rozmanitosti, pričom toto úsilie by sa malo niesť v duchu konštruktívnej spolupráce s inými organizáciami usilujúcimi o regionálnu integráciu vo svete.
2. Deliť sa o svoje skúsenosti s európskou hospodárskou a sociálnou súdržnosťou v rámci medzinárodných partnerstiev a svojej rozvojovej politiky.
3. Zabezpečiť lepšiu koordináciu svojich opatrení a presadzovať jednotné postoje v rámci medzinárodných organizácií a politík. Tieto dva kroky sú nevyhnutnou podmienkou úspechu vonkajšej činnosti Európskej únie a jej cieľov v sociálnej oblasti.
4. Zaradiť medzi priority svojej vonkajšej politiky opatrenia zamerané na rozvoj vzdelávania a odbornej prípravy, základné pracovné normy, sociálnu ochranu a rovnosť mužov a žien.
5. Zahŕňať sociálny a environmentálny rozmer, ako aj aspekty týkajúce sa zamestnanosti do obchodných dohôd a dohôd o pridružení, ktoré uzatvára s tretími krajinami.
6. Podporovať sociálnu kontrolu, dialóg medzi sociálnymi partnermi a systémy všeobecného sociálneho zabezpečenia ako hlavné piliere európskeho rozvoja.

7. Požadovať od európskych nadnárodných spoločností, aby v súlade s európskou koncepciou sociálnej zodpovednosti podnikov podporovali sociálny dialóg v sektoroch a tretích krajinách, v ktorých pôsobia.
8. Presadzovať prijatie nových právnych predpisov v oblasti medzinárodného finančného systému.
9. Rozvíjať proaktívnu a globálnu politiku v oblasti migrácie, ktorá by uľahčila spoločný rozvoj krajín, z ktorých migranti pochádzajú a krajín, v ktorých žijú.
10. Podnietiť WTO k tomu, aby spolupracovala s MOP v otázkach práv pracovníkov, ak chceme, aby sa dôstojná práca dostala do centra pozornosti globálneho riadenia.
11. Motivovať medzinárodné finančné inštitúcie, aby svoju politiku viac zosúlادili s cieľom presadzovať dôstojnú prácu vo svete.
12. Zohľadňovať ako základné zložky svojej vonkajšej činnosti posilnenie organizácií organizovanej občianskej spoločnosti, vytvorenie systémov na podporu ich účasti a dialógu s inštitúciami usilujúcimi sa o regionálnu aj celosvetovú integráciu, uznanie organizácií zastupujúcich organizovanú občiansku spoločnosť pri uzatváraní obchodných dohôd a dohôd o pridružení ako aj podporovanie štruktúrovaného dialógu medzi týmito organizáciami a sociálnymi partnermi v Európskej únii a v tretích krajinách alebo ich regiónoch. ■

Svetový potravinový problém a európska rozvojová politika

Približne 860 miliónov ľudí na svete trpí chronickým hladom kvôli extrémnej chudobe a 2 miliardy ľudí opakovane zažívajú obdobia, kedy nemajú dostatok potravín v dôsledku meniacej sa úrovne chudoby. Potravinová bezpečnosť je zložitým problémom, ktorý závisí od mnohých faktorov. Kombinácia viacerých týchto faktorov spôsobila v roku 2008 vo svete skutočnú potravinovú krízu.

Popri otázke potravinovej bezpečnosti sa vynorila aj problematika potravinovej nezávislosti, čiže práva národov určovať si vlastnú výrobu potravín a poľnohospodársku produkciu, ako aj práva podporovať obchodné politiky a postupy, ktoré sú udržateľné z environmentálneho hľadiska. Tieto otázky majú zásadný význam v rozvojových krajinách, kde prinajmenšom 70% obyvateľstva žije vo vidieckych oblastiach. Vzhľadom na význam, ktorý má poľnohospodárstvo pre ekonomiku rozvojových krajín, predstavuje táto oblasť kľúčový sektor pre trvalo udržateľný rozvoj, vytváranie pracovných miest, obmedzovanie emigrácie a znižovanie chudoby.

Výbor odporúča, aby sa v záujme posilnenia potravinovej bezpečnosti na medzinárodnej úrovni prijali nasledujúce opatrenia ako súčasť rozvojovej politiky Európskej únie:

1. Poľnohospodársky sektor sa musí stať strategickou prioritou rozvoja. Krátkodobé, strednodobé a dlhodobé plánovanie poľnohospodárskej politiky v spolupráci s miestnymi poľnohospodárskymi organizáciami by malo prispievať k dosiahnutiu potravinovej sebestačnosti a k rozvoju spracovateľského priemyslu a spomaliť odchod obyvateľov z vidieka.
2. Pri rozhodovaní o rozvoji, potravinách a nových energetických technológiách by sa mala zohľadňovať sociálna a hospodárska rovnosť, ako aj podpora regionálneho rozvoja. Mali by sa vypracovať lepšie stratégie na rozdelenie toho, čo je pre život nevyhnutné (voda, potraviny, bývanie, energia, príjem) a tiež stratégie na podporu investícií, ktoré nie sú zamerané výlučne na hospodárske ciele.
3. Treba sa snažiť o stanovenie pravidiel poľnohospodárskeho obchodu, ktoré zaručia dodávky potravín do všetkých krajín za každých okolností. Rozvojovým krajinám závislým na dovoze potravín by sa mali poskytnúť obchodné výhody, ktoré podporujú vnútroštátnu produkciu.
4. Európska únia musí podporovať združenia výrobcov a organizácie trhu v rozvojových krajinách a tak vytvoriť základné podmienky pre dodávky potravín.
5. V záujme zabezpečenia dostupnosti potravín a stabilizácie cien by sa mal na jednej strane vytvoriť celosvetový

»

povinný program udržiavania zásob potravín podľa vzoru sústavy vytvorenej na skladovanie ropy v Európskej únii a na druhej strane fond pre stabilizáciu cien poľnohospodárskych surovín.

6. V deviatom Európskom rozvojovom fonde sa na poľnohospodárstvo vyčlenilo len 1 %. Vzhľadom na význam poľnohospodárskeho sektora v rozvojových krajinách je nevyhnutné, aby sa tento podiel zvýšil a aby sa organizácie poľnohospodárov zapojili do prípravy národných orientačných programov. ■

Participatívna demokracia a občianske iniciatívy v Európskej únii

Európsky politický systém je vybudovaný na pomerne mladých štruktúrach a preto je menej uzavretý ako systém vo väčšine členských štátoch. Európsky demokratický model síce spočíva na zastupiteľskej demokracii, ale má samozrejme aj znaky participatívnej demokracie. Lisabonská zmluva plánuje posilniť miesto zastupiteľských združení a občianskej spoločnosti v diskusii o európskych inštitúciách a zároveň európskym občanom umožňuje iniciatívne predkladať legislatívne návrhy (nový článok 11 Zmluvy o Európskej únii).

Rozvoj sociálneho dialógu od 70. rokov, do ktorého bol Európsky hospodársky a sociálny výbor výrazne zapojený, dokázal svojimi výsledkami správnosť spôsobov riadenia založených na účasti v modernom demokratickom systéme. Na základe svojej skúsenosti zástupcu aktívnych síl európskej občianskej spoločnosti výbor už viackrát vyhlásil, že je pripravený zohrávať aktívnu úlohu pri posilňovaní participatívneho aspektu európskeho demokratického modelu.

V Bielej knihe o európskom riadení Európska komisia jasne vyzvala k aktívnejšej účasti občanov a začala proces všeobecných úvah o všetkých rozmeroch tejto občianskej účasti. Pojem „občiansky dialóg“ sa stal súčasťou oficiálneho názvoslovia po skončení prác Európskeho konventu, ktorý bol poverený prípravou Zmluvy zakladajúcej ústavu pre Európu.

Na vytvorenie mechanizmu skutočnej participatívnej demokracie výbor odporúča, aby sa zohľadnili zásady a prijali nasledujúce opatrenia:

1. Participatívna demokracia musí dopĺňať zastupiteľskú demokraciu, ale nemôže ju nahrádzať, pretože oba modely majú iné opodstatnenie.
2. Základnou podmienkou a základom legitímnosti práva na účasť je reprezentatívnosť zástupcov organizovanej občianskej spoločnosti, a to tak kvalitatívna, ako kvantitatívna.
3. Občiansky dialóg je určitým vyjadrením riadenia a základným prvkom budúceho európskeho demokratického modelu. Interaktívna verejná diskusia ako taká umožňuje integráciu normatívneho obsahu do tohto procesu a musí byť inštitucionálne zakotvená.
4. Konzultácia a účasť sú dva rozdielne spôsoby účasti, ktoré podliehajú odlišným podmienkam. V procese konzultácie inštitúcia, ktorá o konzultáciu žiada, určuje vo všeobecnosti inštitúciu, ktorú treba konzultovať, čo je prístup zhora nadol, zatiaľ čo účasť je základné právo občana založené na princípe zdola nahor v rámci participatívnej demokracie.

-
5. Výbor navrhuje zorganizovať inštitucionálnu platformu pre občiansky dialóg a chce aktívne prispieť k jej rozvoju.
6. Stála prítomnosť členov výboru v národných organizáciách občianskej spoločnosti a v každodennom hospodárskom a sociál-

nom živote Európy je výhodou pri uplatňovaní občianskych iniciatív v súlade s Lisabonskou zmluvou. Výbor je preto pripravený uviesť do činnosti tento inovatívny demokratický nástroj. ■

Európsky hospodársky a sociálny výbor

Rue Belliard 99

1040 Bruxelles / BELGIQUE

Tel. +32 2 546 96 04 | Fax +32 2 546 97 64

Číslo katalógu: EHSV-2009-10-SK

www.eesc.europa.eu

QE-80-09-541-SK-C

ISBN 978-92-830-1209-2

9 789283 012092